

Oponentský posudek na diplomovou práci Miroslavy Chmelové „Současný stav populací endemického *Tephroseris longifolia* subsp. *moravica* v Bílých Karpatech“

Posuzovaná práce sestává z 61 stran textu a 15 stran obrazových příloh. Je psána věcným a stručným slohem. Za úvodem je zařazena zvláštní kapitola s vytyčením cílů diplomové práce, dále následují kapitoly vzešlé z literární rešerše: charakteristika studovaného taxonu a shrnutí dosavadních známých poznatků o zjištěných lokalitách v celém areálu. Těžiště posuzované práce je obsaženo v kapitolách Výsledky a Diskuse. Autorka podává přehled počtů rostlin na českých lokalitách, uvádí fenologická pozorování, hodnotí fytoecologické snímky a vypočítává z nich ekologickou charakteristiku podle Ellenbergových indikačních hodnot, uvádí výsledky pokusů s klíčivostí semen a s vysazováním vypěstovaných rostlin do přírody. Ojedinelé překlepy zejména v latinských jménech jsem opravil přímo v textu exempláře práce, který jsem měl k dispozici.

Posuzovaná práce má dva méně obvyklé rysy.

1) Pozorování a pokusy byly konány na malém počtu lokalit a jedinců či vzorků (autorka podrobně zkoumala pouze dvě lokality, zamýšlený pokus s posilováním populací byl realizován vysazením pouhých 34 semenáčků). Studovaný taxon je totiž velice vzácný (v ČR pouhých pět populací a na Slovensku dalších pět).

2) Práce je zčásti kompilační – kromě vlastních údajů autorka použila mnoho údajů získaných od jiných badatelů (zejména údaje o polovině českých lokalit od A. Gbelcové, fytoecologické snímky od deseti dalších botaniků). Jedná se totiž o mezinárodně sledovaný taxon, zařazený do seznamu Evropské unie, který je proto předmětem výzkumu mnoha badatelů. Smysluplná výzkumná práce týkající se tohoto taxonu tedy musí přirozeně probíhat ve vzájemné spolupráci.

Mezi následujícími připomínkami označuji značkou „●“ ty otázky, na které bych při obhajobě práce přednostně rád slyšel autorčinu odpověď.

● Název posuzované diplomové práce je mírně zavádějící. Termín „endemit“ je totiž třeba použít v geografickém kontextu, bez kterého pozbývá informační hodnotu. Z názvu práce se proto může zdát, že studovaný taxon je endemitem Bílých Karpat, což neodpovídá skutečnosti. Jakým způsobem by bylo možné změnit název práce, aby se stal jednoznačným a vystihl skutečnost?

Autorka používá v textu jméno studovaného taxonu v různých pádech, přičemž jméno přisuzuje mužský rod (např. str. 8: „*Tephroseris longifolia* subsp. *moravica* je hodnocen...“). Latinské jméno *Tephroseris* je ovšem rodu ženského. Doporučuji se tomuto problému v českém textu zcela vyhnout, před latinským jménem používat slůvko „taxon“ a samotné latinské jméno používat jen v 1. pádě (tedy „Taxon *Tephroseris longifolia* subsp. *moravica* je hodnocen...“).

O vlastní práci bych doporučoval psát v 1. osobě. Diplomová práce je psána v trpném rodě ve 3. osobě („byl proveden soupis druhů“, „sazenice byly vysazeny“, „fytoecologické snímky byly pořizeny“...). Tímto způsobem se ztrácí možnost v některých případech zřetelně rozlišit, co je autorčina vlastní práce a co pochází od dalších badatelů (zejména údaje převzaté od diplomantky z Olomouce, která v současnosti studuje tentýž taxon a se kterou autorka, jak sama uvádí, poměrně úzce spolupracovala).

V morfologické charakteristice taxonu (str. 18) autorka chybně uvádí, že semena jsou nažky. Rovněž v kapitolách týkajících se klíčivosti by bylo morfologicky správné používat místo termínu „semena“ termín nažky nebo plody.

Na str. 18 je uvedeno, že stopky úborů jsou 2–3× delší než zákrov. Zároveň je však uvedeno, že zákrov může být až 12 mm vysoký a maximální délka stopek je až 7 cm, tj. při těchto hodnotách stopky vycházejí téměř 6× delší než zákrov. Co je správně?

- Z jakého důvodu byl výskyt studovaného taxonu na našem území zmíněn poprvé teprve v roce 1926? Z kapitoly o historii studia (str. 19) se může zdát, že tu tento taxon do té doby zřejmě vůbec nerostl (což asi neodpovídá skutečnosti?).

- Měla autorka povolení k manipulaci se zvláště chráněným (kriticky ohroženým) druhem? V práci je uvedeno, že byla sbírána semena, z nich pěstovány semenáčky, ty byly vysazovány do přírody (předpokládám, že se jedná o autorčinu vlastní práci). Studovaný taxon je ovšem, jak autorka uvádí, zvláště chráněný druh. K vyjmenovaným činnostem je proto třeba povolení (výjimka z ochranných podmínek), jehož udělení je v kompetenci místně příslušné Správy CHKO.

V tabulce na str. 70–73 jsou jména několika taxonů označena hvězdičkou (*Alchemilla vulgaris* s. lat., *Ranunculus auricomus* s. lat. a jiné). Co to znamená?

- Proč se autorka nepokusila o srovnání zjištěných ekologických charakteristik studovaného taxonu s ostatními poddruhy druhu *Tephroseris longifolia* alespoň podle dostupných údajů z literatury? Bylo by jistě zajímavé zjistit, v čem se od nich studovaný taxon liší a v čem se shoduje, např. co se týká fenologie nebo fytoecologické vazby.

- Zjištěné výsledky vypadají poměrně optimisticky. Studovaný taxon roste především na mezofilních loukách (*Arrhenatherion*, *Polygono-Trisetion*) a snáší i louky mírně sušší nebo mírně vlhčí, vyžaduje půdy středně bohaté na dusík, s neutrální reakcí. Nažky dobře klíčí a vysazené semenáčky se dobře ujímají. Populační počty jsou v posledních dvou letech až mnohonásobně vyšší, než kdykoliv předtím (tabulka na str. 35). Doporučeným managementem je zdá se pouhé kosení luk. Proč je tedy studovaný taxon tak vzácný a kriticky ohrožený? Nevypovídají zjištěné výsledky dokonce o jeho začínající expanzi?

Nesouhlasím s poslední větou v kapitole Závěr, kde autorka pesimisticky konstatuje, že biologie studovaného druhu je zatím neznámá. Jsem naopak přesvědčen, že posuzovaná práce přinesla o biologii taxonu *Tephroseris longifolia* subsp. *moravica* cenné poznatky.

Posuzovanou práci hodnotím jako zdařilou. Navrhuji ji hodnotit stupněm 1 (výborně).

V Praze dne 15.9.2007

Mgr. Pa~~vel~~ Špryňar
Katedra botaniky PřF UK Praha